

STÁLE SME NA VLNE

ALEBO AKO OVPLYVNILA PANDÉMIA COVID-19 NAŠE PODNIKANIE V ROKU 2020

Trh podržal polygrafiu.

Nedalo mi,
aby som toto
optimistické
konštatovanie
neuviedol hneď
na úvod.

Keď sme v apríli 2020 spustili prvý dotazníkový prieskum k aktuálne nastupujúcej kríze spôsobenej vírusom COVID-19, sľúbili sme, že po jeho vyhodnotení spravíme podobný prieskum aj koncom roku, aby sme porovnali predpoklady s realitou. Cieľom prieskumu bolo získať informácie o vplyve pandémie na našu branžu, zmonitorovať nálady medzi podnikateľmi a vyhodnotiť dopady, ktoré táto kríza zanechala v polygrafickom priemysle počas roku 2020. Prvý dotazníkový prieskum, realizovaný začiatkom roku a jeho výsledky boli poskytnuté členom Zväzu polygrafie na Slovensku ihneď po jeho vyhodnotení, aby pomohli vyplniť nedostatok informácií o začínajúcej kríze pre relevantné manažérske rozhodovania. Neskôr bol prieskum publikovaný aj v odbornom časopise PrintProgress pre širokú verejnosť. Koncom roku sme spustili druhý prieskum, kde už respondenti

mohli uviesť svoje skutočné údaje za tri štvrtroky. Pôvodných 19 otázok z prvého dotazníka sme rozšírili ešte o ďalšiu otázku a to, ako vnímajú zamestnávateľa podporné opatrenia zavedené zo strany štátu pri boji s krízou spôsobenou vírusom COVID-19. Výsledky z druhého prieskumu spolu s porovnaním z aprílového prieskumu boli prezentované v rámci online 5. konferencie PrintProgress začiatkom februára 2021. Pre úplnosť treba ešte dodať, že prvého a druhého prieskumu sa spolu zúčastnilo 260 účastníkov, takže z hľadiska štatistickej výpovednej schopnosti môžeme prieskum považovať za relevantný. Dovoľte, aby sme vás oboznámili s výsledkami porovnania prvého a druhého prieskumu doplnené o subjektívne komentáre, pričom je na každom, ako si výsledky sám individuálne vyhodnotí.

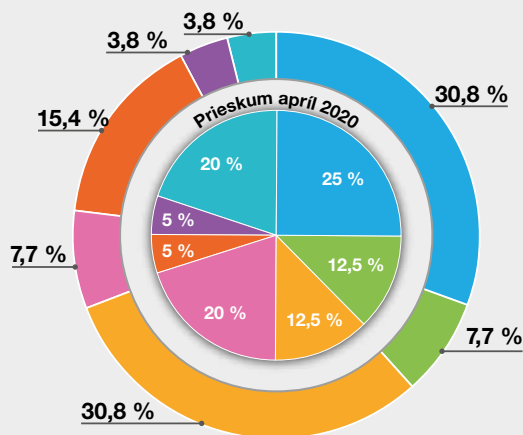

„VPLYV COVID-19 NA POLYGRAFICKÝ PRIEMYSEL“ ODPOVEDE NA OTÁZKY

Prvé otázky boli zacielené na tržby firiem v jednotlivých štvrťrokoch:

V dôsledku krízy COVID-19 sme zaznamenali pokles tržieb v 1. kvartáli 2020 o:

Q 2020 skutočnosť – prieskum december 2020

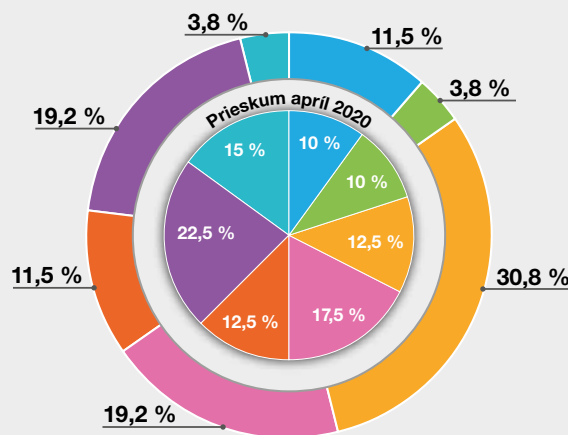

● menej ako 5%
 ● 5 % - 10 %
 ● 11 % - 20 %
 ● 21 % - 30 %
 ● 31 % - 40 %
 ● 41 % - 50 %
 ● 51 % a viac

Čo sa týka vývoja tržieb, tak v aprílovom prieskume panoval medzi podnikateľmi optimizmus. Tento optimizmus sa nakoniec potvrdil aj v decembrovom prieskume (malé odchýlky vyplynuli s najväčšou pravdepodobnosťou zo zloženia štatistického súboru v prvom a druhom prieskume). Pozitívum je, že sa nenaplnili očakávania straty tržieb viac ako 50 %.

V dôsledku krízy COVID-19 sme zaznamenali pokles tržieb v 2. kvartáli 2020 o:

Q 2020 skutočnosť – prieskum december 2020

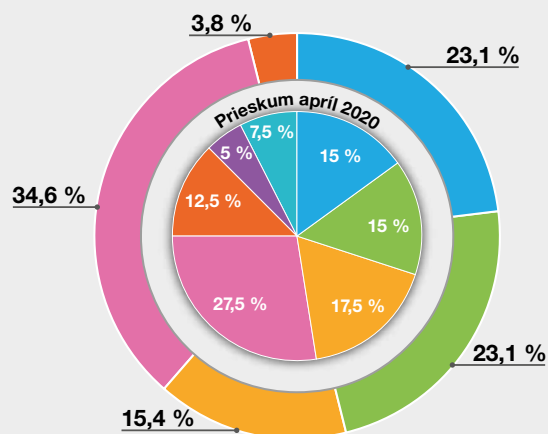

Zdroj: Zväz polygrafie na Slovensku

V druhom štvrťroku sa začali prejavovať obavy z poklesu zákazkovej náplne, predovšetkým v segmente poklesu medzi 11 % a 20 %. Mnohí zákazníci reagovali vyčkávaním a vo viacerých prípadoch došlo aj k sťaženej komunikácii so zákazníkmi, pretože sa ešte naplno nerozbehol homeoffice.

V dôsledku krízy COVID-19 sme zaznamenali pokles tržieb v 3. kvartáli 2020 o:

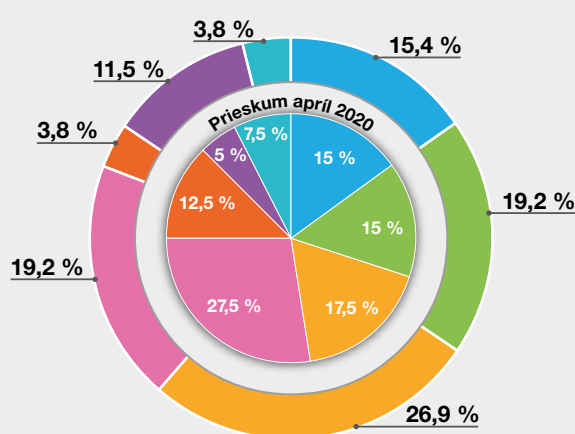
Q 2020 skutočnosť – prieskum december 2020

● menej ako 5%
 ● 5 % - 10 %
 ● 11 % - 20 %
 ● 21 % - 30 %
 ● 31 % - 40 %
 ● 41 % - 50 %
 ● 51 % a viac

Očakávania vo vývoji tržieb za tretí štvrťrok boli v aprílovom prieskume optimistickejšie, ako bola nakoniec skutočnosť v decembrovom prieskume. Bolo to spôsobené jednak optimistickými vyjadreniami infektológov, že leto a teplo zníži infekčnosť vírusu a jednak očakávaným nástupom zákaziek na „vianočný trh“.

V dôsledku krízy COVID-19 očakávame pokles tržieb vo 4. kvartáli 2020 o:

Zdroj: Zväz polygrafie na Slovensku

Očakávania vo vývoji tržieb za štvrtý štvrťrok boli pesimistickejšie. Bolo to spôsobené jednak pretrvávajúcou krízou v dôsledku pandémie COVID-19 a jednak dĺžkou tejto pandémie.

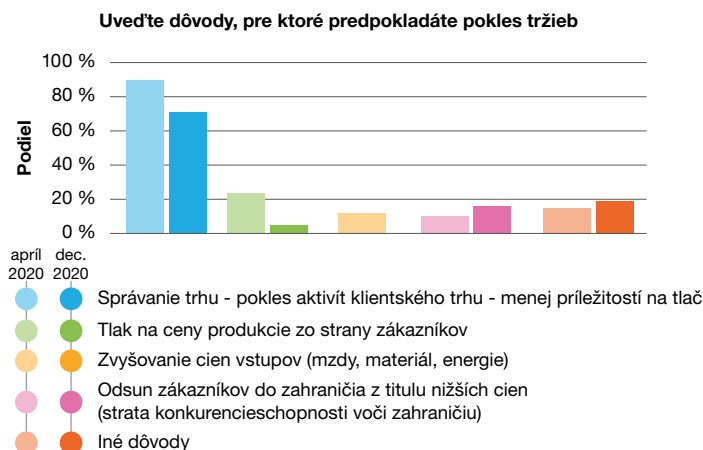
Ďalšia otázka smerovala k faktorom, ktoré ovplyvnili pokles tržieb v roku 2020.

V prieskume ku koncu roka „iba“ 70 % opýtaných uviedlo, že za znížením tržieb je správanie trhu, čo je 17 % menej ako sa očakávalo v prvom prieskume. Z toho vyplýva, že aj keď tento podiel je vysoký, **trh nakoniec nespanikáril a podržal polygrafiu**. Očakávaný tlak na ceny zo strany zákazníkov sa nenaplnil. Jednoznačne **sa zhoršilo vnímanie podpory štátu** podnikateľom, ktoré dosiahlo až 19 %. Odsun zákaziek do zahraničia zostal na rovnakej úrovni v prvom aj druhom prieskume, čo znamená že slovenská polygrafia si udržala svoju konkurencieschopnosť.

Boli sme zvedaví aj na to, **akú váhu majú jednotlivé faktory, ktoré vplývajú na pokles tržieb** v roku 2020. Škálu váhy sme rozdelili na interval medzi 0 – 10, pričom 10 znamená absolútny vplyv a 0 respektíve 1 je minimálny vplyv.

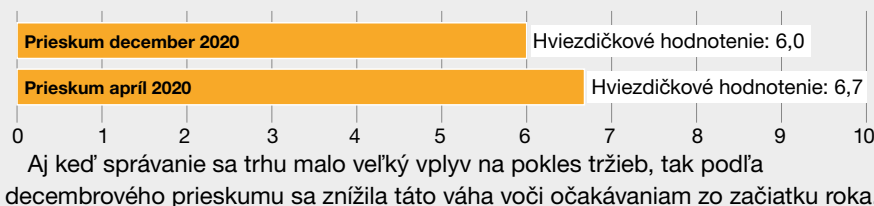
Ako **iné dôvody, ktoré vplývajú na pokles tržieb** v roku 2020, uviedli účastníci prieskumu:

- slabá podpora podnikateľského prostredia zo strany štátu
- nedostatok finančných prostriedkov na strane zákazníkov a z toho vyplývajúca opatrnosť pri zadávaní zákaziek
- nižšie príjmy obyvateľov
- obavy zákazníkov z vývoja v ďalšom období
- vysoká daňová a odvodová zaťaženosť podnikateľov
- skrachovanie firiem
- obavy z vývoja po 2. vlne pandémie

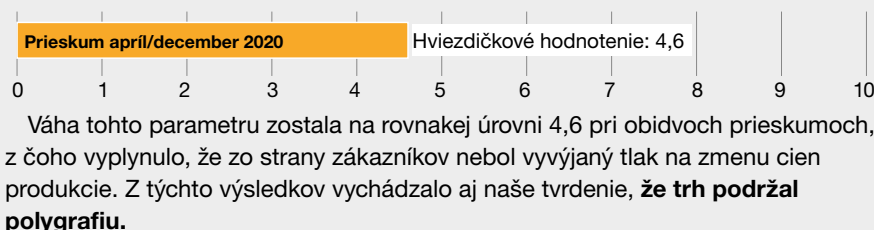

Zdroj: Zväz polygrafie na Slovensku

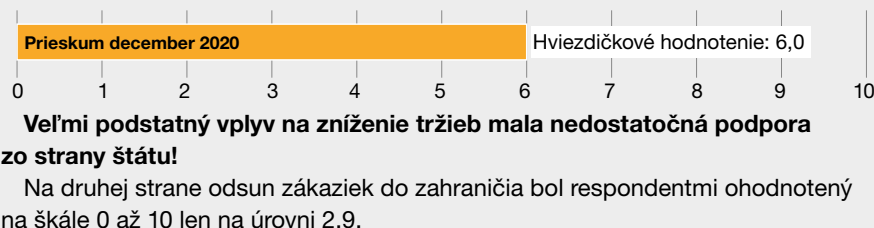
Správanie trhu - pokles aktivít klientskeho trhu - menej príležitostí na tlač

Tlak na ceny produkcie zo strany zákazníkov

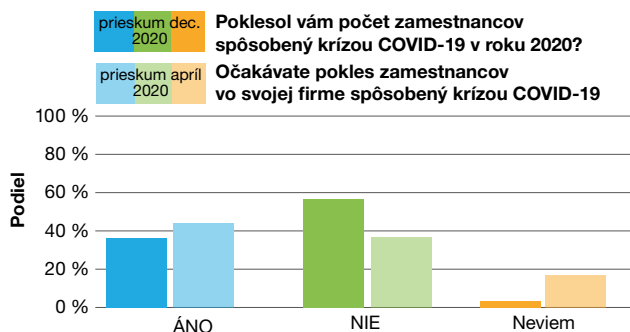

Nedostatočná podpora zo strany štátu v dôsledku COVID-19

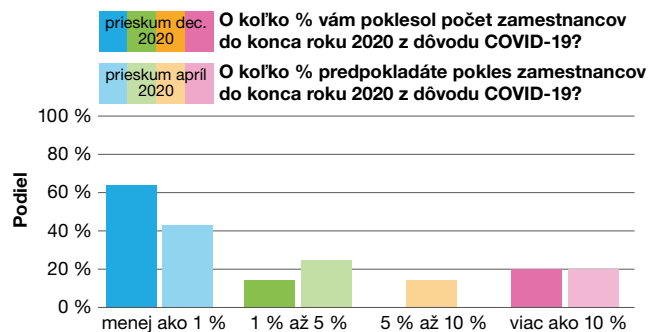

Zdroj: Zväz polygrafie na Slovensku

Desiata otázka v našom dotazníkovom prieskume smerovala k vplyvu covidkrízy na zamestnanosť vo firmách.

V prvej časti sme sa pýtali, či kríza ovplyvnila počet zamestnancov vo firme. Boli k dispozícii odpovede áno, nie a neviem. Kým v aprílovom prieskume to bolo zhruba na polovicu pri odpovediach áno/nie, tak v decembrovom prieskume už viaceré firmy odpovedali, že covidkríza neovplyvnila ich zamestnanosť. U zamestnávateľov pretrvávala **snaha o udržanie si kľúčových zamestnancov**, pretože stále je na trhu nedostatok kvalifikovanej pracovnej sily. Istú rolu v udržaní zamestnanosti mohol spôsobiť aj nový nástroj na udržanie zamestnanosti tzv. „kurzarbeit“.

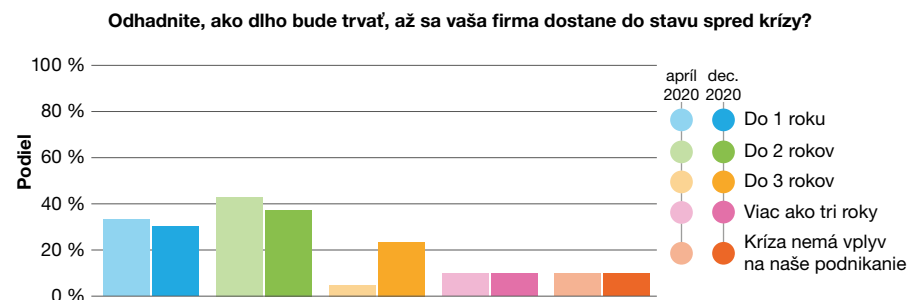

Následne sme sa spýtali, o aké percento poklesol počet zamestnancov v roku 2020. V decembrovom prieskume prevažoval pokles počtu zamestnancov menej ako o 1 %, čo je výrazne lepšie, ako sa odhadovalo v prieskume na začiatku roka. **Zamestnávatelia zachovali pracovné miesta!** Pokles na úrovni do 10 % (zelený a žltý stĺpec) sa nakoniec ku koncu roka 2020 nenaplnil. Pokles viac ako 10 %, čo je hromadné prepúšťanie, zostal v oboch prieskumoch na rovnakej úrovni.

Zdroj: Zväz polygrafie na Slovensku

Ako dlho potrvá, kým sa firma dostane do stavu spred krízy?

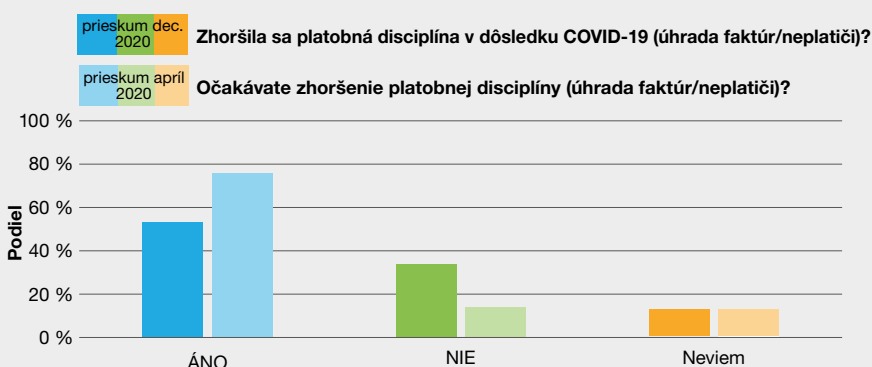
Otázka, ktorá sa s nepriaznivým, ale hlavne zdĺhavým riešením pandémie nakoniec prejavila ako najviac pesimisticky vnímaná zo strany opytovaných.

Zdroj: Zväz polygrafie na Slovensku

Očakávaní z obidvoch prieskumov, že firma nabehne do „starých koľají“ do 1 až 2 rokov zostali približne rovnaké. **V decembrom prieskume však prudko stúpol pesimizmus návratu k predkrízovému stavu do troch rokov (žltý stĺpec).** Stále 8 % opýtaných neočakáva negatívny vplyv covidkrízy na ich podnikanie = firmy sú rezistentné voči krízovým vplyvom.

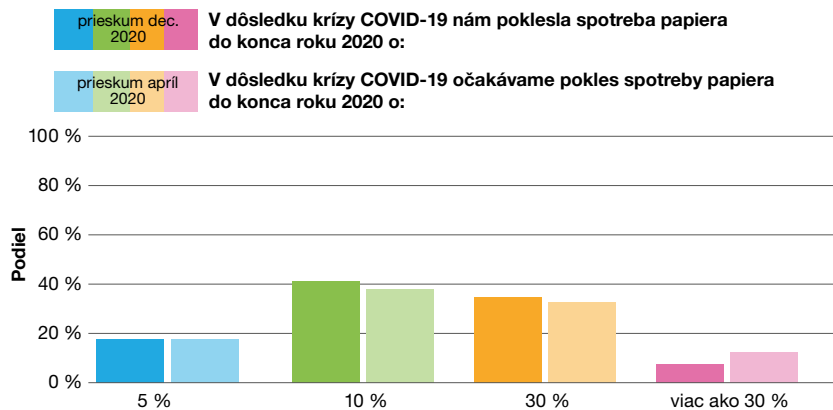
Každá kríza zapríčiňuje aj problémy s finančnými tokmi vo firmách. Preto sme sa v ďalšej otázke spýtali, či sa zhoršila platobná disciplína v dôsledku krízy.

Zdroj: Zväz polygrafie na Slovensku

Potešiteľné je, že keď v aprílovom prieskume sa očakávalo až 78 % zhoršenie platobnej disciplíny, tak ku koncu roku to bolo len 54 %.

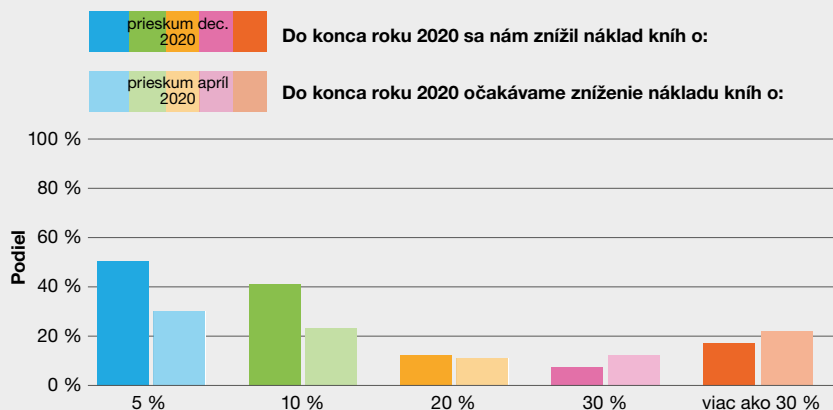
Ďalšia otázka smerovala k odhadu poklesu spotreby papiera do konca roku 2020.

Zdroj: Zväz polygrafie na Slovensku

Ku koncu roku 2020 **stúpol očakávaný pokles spotreby papiera** v rozmedzí 10 až 20 % (zelený a žltý stĺpec) zo 70 % na 77 %. Päť percentný pokles (modrý stĺpec) zostal na úrovni 17 %. Očakávaný pokles spotreby papiera viac ako o tretinu (fialový stĺpec) poklesol z očakávaných 12 % na koncoročných 9 %.

Zaujímali sme sa aj o to, ako ovplyvnila kríza sortiment polygrafických výrobkov. KNIHY

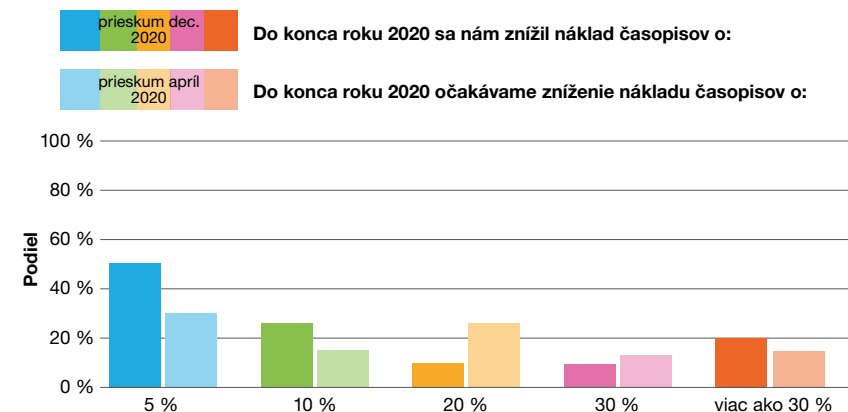

Zdroj: Zväz polygrafie na Slovensku

V sortimente kníh sa prejavil priaznivý vývoj, keď očakávaný pokles v intervale 5 až 10 % (modrý a zelený stĺpec) ku koncu roku stúpol z 55 % na konečných 72 %. Taktiež v ostatných percentuálnych očakávaní poklesu sa prejavil pozitívny výsledok, keď sortiment kníh neutrpel výrazné zníženie v nákladoch (počtu výtlačkov).

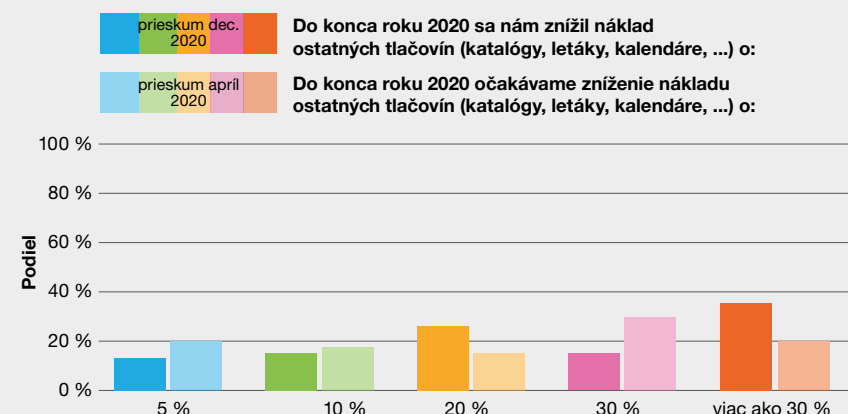
ČASOPISY

Zdroj: Zväz polygrafie na Slovensku

Optimizmus z aprílového prieskumu, kedy sa očakával miernejší pokles výroby časopisov, sa nakoniec koncom roku naplnil. Výroba časopisov bojovala s poklesom inzercie, čo bolo spôsobené predovšetkým zatvorením veľkej časti siete predajní so špecifickým sortimentom a s ním spojenou reklamou uverejňovanou v časopisoch.

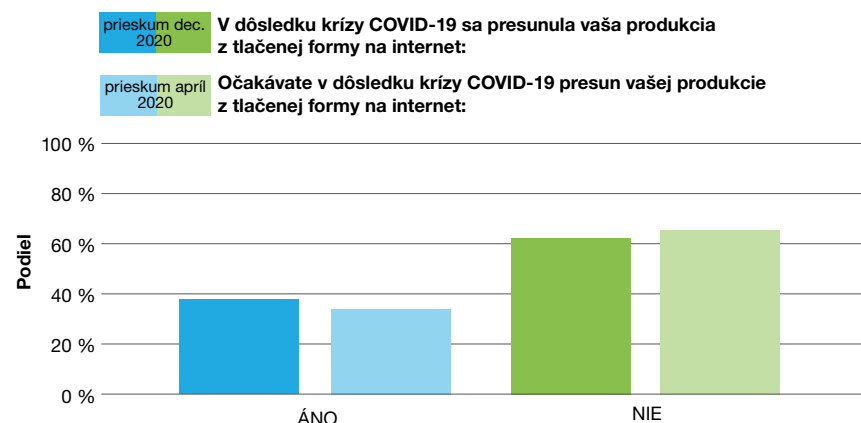
OSTATNÉ TLAČOVINY (katalógy, letáky, kalendáre ...)

Zdroj: Zväz polygrafie na Slovensku

Pesimistické očakávania z aprílového prieskumu sa žiaľ naplnili. Polovica respondentov mala tretinový a vyšší pokles v počte výtlačkov, predovšetkým v katalógoch a letákoch (ružový a oranžový stĺpec).

Posledná otázka sa venovala „ohrozeniu“ printových médií elektronickými médiami.

Zdroj: Zväz polygrafie na Slovensku

Viacerí členovia Zväzu polygrafie na Slovensku využili prieskum na svoje manažérske rozhodovanie, pretože prístup k relevantným informáciám aj od oficiálnych vládnych predstaviteľov bol mnohokrát neskorý a niekedy aj protichodný.

Krátke oživenie ekonomiky koncom leta opäť zatienila druhá vlna koronavírusu. V prvej vlne bolo Slovensko zaradené medzi najmenej ekonomicky postihnuté krajiny v rámci Európskej únie. V druhej vlne, kedy počty infikovaných koronavírusom rapídne stúpili, už taký optimizmus nevládne.

Očakávania z aprílového prieskumu zostali v podstate nezmenené aj koncom roku 2020. Len tretina opýtaných si myslí, že elektronické médiá nahradia klasickú tlač. Najviac sú ohrozené niektoré druhy polygrafických výrobkov, kde je ľahká substitúcia elektronickým médiami, ako sú katalógy, návody a aj reklamné letáky.

Verme, že ekonomické dopady na polygrafický priemysel budú minimálne a celosvetové hospodárstvo ako aj ekonomika EÚ sa čo najskôr zotaví a dostane na stúpajúcu trajektóriu rozvoja.

© Peter Blubla